Enw'r Ysgol: **Penybryn Tywyn** **Cyfeiriad: Ffordd Cadfan, Tywyn, Gwynedd. Ll36 9EF**

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol; Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011),

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

- Wrth graffu ar lyfrau disgyblion gwelir fod gan y rhan fwyaf o ddisgyblion wybodaeth dda am lyfrau sanctaidd, mannau addoli, fel Eglwys Sant Cadfan a'i dylanwad ar dref Tywyn, seremonïau crefyddol megis bedyddio a gwyliau sy'n bwysig i Gristnogion/Iddewon/Mwslimiaid. **Gwelwyd fod gwaith yn cael ei wneud ar bererindod ym** mlwyddyn 5a6. Yn y cyfnod sylfaen gwelir gwaith ar pobl a helpu eraill a gwyliau megis Diolchgarwch a Nadolig; y Pasg iddewig, a Mari Jones a gwerth y Beibl iddi hi. Gwelir hefyd engreifftiau o waith yn llyfrau plant sydd yn cyfeirio at ddatblygu syniad o berthyn a bod yn rhan o gymuned wahanol. Gwelwyd hefyd hanesion pobl sydd yn ysbrydoli megis Rosa Parks, a llyfrau sanctaidd megis y Beibl Qu'ran a Gweddir Arglwydd. Mae bod yn stiward a gofalu am fyd Duw yn rhan allweddol o ddealltwriaeth y plant o bwysigrwydd crefydd yn hyn.
- Mae dadansoddiad o asesiadau athrawon yn dangos bod safonau wedi gwella ers 2010 yn dilyn ail strwythuro cynllun gwaith yr ysgol er mwyn miniogi y safonau, ar hyn sydd yn cael ei ddysgu yn dilyn llawer mwy o ddyfnder. Mae tua hanner disgyblion Blwyddyn 5a6 wedi gwneud cynnydd da iawn yn eu dulliau o fynegi a rhesymu esboniadau crefyddol. Mae angen cefnogi lleiafrif ym Mlwyddyn 3 i gyflawni nodweddion lefel2-3
- Mae arsylwadau gwersi yn dangos bod llawer o ddisgyblion Blwyddyn 1a2 yn gallu ymdrin ac ymateb i brofiadau byw ag adnabod beth sydd yn bwysig iddyn nhw yn enwedig gan ddefnyddio ysgol Dina yn wythnosol. Gallai rhan fwyaf o'r plant wylio rhaglen neu wrando ar siaradwr gwadd gan Gymorth cristnogol i archwilio a mynegi barn sut mae pobl eraill yn ein helpu a sut mae gwerthoedd crefyddol yn dysgu ni sut i ofalu am eraill a'r byd.
- Mae rhediad a chysondeb gyda profiadau perthnasol yn amlwg yn y gwersi trwy'r ysgol. Adeiladir ar hyn yn CA2 er mwyn gweld y cysylltiad rhwng y credoau ac arferion crefyddol.
- Dengys gweithgaredd traws gwricwlaidd o graffu ar lyfrau fod Llawer o'r disgyblion yn arddangos sgiliau llythrennedd cyson dda wrth ysgrifennu'n estynedig.Gwelir fod cadw at rheolau crefyddol a'i effaith ar y Cristion hefyd ar gyfer gwylltio cyfiawn yn cael sylw hynod effeithiol. Gall y mwyafrif o'r disgyblion ddarllen amrediad o ffynonellau crefyddol megis adrodd ar waith William Booth a chymdeithas y cymod, hefyd ffynonellau anghrefyddol megis hanes Rosa Parks er mwyn datblygu deall dwriaeth o ddelio gyda hiliaeth. Fodd bynnag nid oes tystiolaeth ddigonol o ddisgyblion yn datblygu eu sgiliau rhifedd/TGCh mewn addysg grefyddol.

Mae angen:

- Gwella gallu lleiafrif o ddisgyblion gan ddefnyddio Tgch i ddehongli addysg grefyddol?
- Datblygu ysgrifennu plant bl 3a4 a 5a6 trwy allu defnyddio ystod o ddehongliadau i ysgrifennu esboniad cynhwysfawr o effaith crefydd ar gymunedau leol.

Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

- Wrth graffu ar lyfrau disgyblion gwelir bod gan y rhan fwyaf o ddisgyblion wybodaeth dda am lyfrau sanctaidd, mannau addoli, seremonïau crefyddol a gwyliau sy'n bwysig i Gristnogion/Iddewon/Mwslimiaid.
- Parhau i sicrhau fod plant yn cyrraedd lefelau uwch wrth ysgrifennu yn estynedig am grefydd ai ddylanwad ar ein byd.

Materion i gael sylw

- Sicrhau nad hanes yw addysg grefyddol.er enghraifft o sut a pham fod Cristnogion eisiau edrych ar ôl y digartref a'i gysylltu gyda'r Beibl.
- Sicrhau cydbwysedd rhwng y Saesneg a'r Gymraeg.

Rhagorol		**Da**	x	**Digonol**		**Anfoddhaol**	

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol, Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009.

Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau

- Gwelwyd fod yr amser a roddir i'r pwnc yn cyrraedd gofynion y cwricwlwm. Cynllunir gwersi yn wythnosol a thymhorol yn drefnus ac effeithiol sydd yn cynnig profiadau byw ac yn sicrhau rhediad a chysondeb o un flwyddyn i'r llall. Meddai y cydlynydd pwnc wybodaeth eang am y maes sydd yn cael ei drosglwyddo yn effeithiol i'r athrawon a phlant yr ysgol. Gwelwyd fod arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon yn cael ei ddatblygu trwy fonitro cyson a hefyd dderbyn gwybodaeth rheolaidd a chyrsiau defnyddiol yn achlysurol. Mae 'r rhaglen astudio wedi ei addasu i berthnasu i fywyd pob dydd y disgyblion gan ddefnyddio amrediad yr adnoddau dysgu ar y bwrdd gwyn rhyngweithiol, arteffactau ac adnoddau oddiar y we neu dafleni gwaith.
- Mae arfarniad trwyadl o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a chydlynydd pwnc ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol. Mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel pob tro yn unol a gweddill y cwricwlwm.
- Gwelwyd fod y ddarpariaeth 'Pobl, megis gwaith ar fasnach deg a Chymorth cristnogol , Richard Taylor, yn llwyddiannus ac yn ddefnyddiol i'r plant. Gwelwyd fod disgyblion yn ddeall ymhellach credoau megis Iddewiaeth a Islamaidd yn dda. Gwelwyd fod cysondeb goleuni mewn 3 crefydd yn bwysig wrth addoli.
- Defnyddir cwestiynau effeithiol er mwyn ehangu ar y gwaith medrus mae'r plant yn gallu gyflawni. Gwelir fod hyn yn wir am ddysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.

Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

- Gwelwyd fod rhan fwyaf o'r gwaith yn defnyddio sgiliau llythrennedd a rhifedd a dengys fod safonnau wedi gwella ers 2014
- Cafwyd fod mynegi barn yn digwydd yn rheolaidd a bod cynnig esboniadau am hyn yn rhan o waith mwy heriol blynyddoedd 5a6.
- Gwelwyd ychydig o waith data megis arferion plant yn mynychu capel neu eglwys.
- Gosodwyd meini prawf llwyddiant yn addas ar gyfer tua hanner y gwersi.

Materion i gael sylw

- Barnwyd fod angen mwy o waith ar gynnwys sgiliau Tgch yn y gwaith dydd i dydd a hefyd gallu dehongli mwy o holiaduron sydd yn mynegi barn y plant a'u teuluoedd am faterion sydd yn ymwneud a chrefydd yn ein bywydau.
- Sicrhau fod mwyafrif y plant yn deall termau crefyddol ac yn gallu defnyddio nhw yn synhwyrol yn eu gwaith ysgrifnnu estynedig
- Parhau i osod MPll i gynnwys sgiliau pwnc yn ogystal a llythrennedd a rhifedd

Rhagorol		Da	x	Digonol		Anfoddhaol	

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?		
Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?	**Ydy x**	**Nac ydy**

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010) , 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Mae plant yn cael cyfle i fod yn cymryd rhan arweiniol yn y gwasanaethau boreol yn ogystal a thymhorol megis Nadolig a Diolchgarwch. Mae bron pob un hefyd wedi bod yn rhan o gynulleidfa neu rhan o wasanaethau cymunedol. Gwneir defnydd o aelodau o'r eglwys leol i gyflwyno gweithgarwch "Agor y llyfr" yn wythnosol sydd yn gwella dealltwriaeth y plant o storïau'r Beibl.

Bydd gwasanaethau yn cael eu arwain gan athrawon a phennaeth yr ysgol.

Defnyddir ystod eang o adnoddau ac arteffactau, lluniau a phosteri i egluro negeseuon y gwasanaethau.

Gwelwyd fod storïau boreol y gwasanaeth yn dilyn themâu y dosbarthiadau e.e. hanes Dr Barndo wrth ddilyn thema cartrefi a llochesi. Mae adrodd hanes arweinwyr crefyddol, deall moeswersi wrth eu trafod yn rheolaidd yn ogystal a gweddiau mae'r plant wedi ei ysgrifennu eu hunain, yn cael effaith gadarnhaol iawn ar ddealltwriaeth y plant o bwysigrwydd crefydd yn eu bywydau.

Trefnir gwasanaeth dyddiol yn yr ysgol i cyfnod sylfaen a Cyfnod allweddol 2 gyda amrywiaeth o blant neu pobl yn arwain yn rheolaidd

Mae tueddiad dros gyfnod o 4 mlynedd i blant fod yn fwy parod i ymateb yn gyhoeddus.

Gwelir gwelliant mewn agwedd llawer o'r plant wrth fynychu adeilad crefyddol megis Eglwys st Cadfan a chapeli lleol.

Mae'r ysgol yn cefnogi nifer fawr o elusenau lleol, cenedlaethol a trawsgyfandirol yn rheolaidd pob tymor.

Cyflwynir gwasanaethau penodol ar adegau arbennig megis Dydd Santes Dwynwen, Diwrnod plant mewn angen, Dydd gŵyl Ddewi ac yn y blaen.

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

- Mae angen parhau i chwilio am gyfleoledd i blant fod yn rhan anatod o wasanaethau boreol yr ysgol.
- Annogir rhieni i fod yn rhan o oedfaon achlysurol.
- Parhau i ddefnyddio cyfnod ar ddiwedd gwasanaeth i allu rhoi canmoliaeth i blant am nodweddion da o ymddygiad tuag eraill yn ogystal a nhw eu hunain megis gwasanaeth Seren.
- Angen parhau i sicrhau fod y plant yn gwybod o pa llyfr yn y Beibl y mae storïau yn dod .e.e stori Daniel = hen destament llyfr Daniel. Y gwynfydau testament newydd; hanes yr Iesu Testament newydd.

Rhagorol		**Da**	x	**Digonol**		**Anfoddhaol**	

Llofnod: Menna Wynne-Pugh (Pennaeth)

Dyddiad: 5.1.17